

Съвет на
Европейския съюз

Брюксел, 1 октомври 2020 г.
(OR. en)

11225/20
ADD 8

JAI 751
FREMP 81
AG 45
POLGEN 168

ПРИДРУЖИТЕЛНО ПИСМО

От: Генералния секретар на Европейската комисия, подписано от г-н Jordi AYET PUIGARNAU, директор

Дата на получаване: 30 септември 2020 г.

До: Г-н Јерре TRANHOLM-MIKKELSEN, генерален секретар на Съвета на Европейския съюз

№ док. Ком.: SWD(2020) 307 final

Относно: РАБОТЕН ДОКУМЕНТ НА СЛУЖБИТЕ НА КОМИСИЯТА Доклад относно върховенството на закона за 2020 г. Глави по държави: ситуация в областта на върховенството на закона в Гърция придружаващ СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ Доклад относно върховенството на закона за 2020 г. Ситуация в областта на върховенството на закона в Европейския съюз

Брюксел, 30.9.2020 г.
SWD(2020) 307 final

РАБОТЕН ДОКУМЕНТ НА СЛУЖБИТЕ НА КОМИСИЯТА

Доклад относно върховенството на закона за 2020 г.
Глави по държави: ситуация в областта на върховенството на закона в Гърция

придружаващ

СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ

Доклад относно върховенството на закона за 2020 г.
Ситуация в областта на върховенството на закона в Европейския съюз

{COM(2020) 580 final} - {SWD(2020) 300 final} - {SWD(2020) 301 final} -
{SWD(2020) 302 final} - {SWD(2020) 303 final} - {SWD(2020) 304 final} -
{SWD(2020) 305 final} - {SWD(2020) 306 final} - {SWD(2020) 308 final} -
{SWD(2020) 309 final} - {SWD(2020) 310 final} - {SWD(2020) 311 final} -
{SWD(2020) 312 final} - {SWD(2020) 313 final} - {SWD(2020) 314 final} -
{SWD(2020) 315 final} - {SWD(2020) 316 final} - {SWD(2020) 317 final} -
{SWD(2020) 318 final} - {SWD(2020) 319 final} - {SWD(2020) 320 final} -
{SWD(2020) 321 final} - {SWD(2020) 322 final} - {SWD(2020) 323 final} -
{SWD(2020) 324 final} - {SWD(2020) 325 final} - {SWD(2020) 326 final}

РЕЗЮМЕ

Гърция одобри значителен брой реформи в областта на правосъдието, инициирани в рамките на три програми за икономически реформи. Предприетите действия в изпълнение на реформите включват промени в организацията на съдилищата, мерки за усъвършенстване на управлението на съдилищата, разширено използване на инструменти от областта на информационните технологии в съдилищата и насърчаване на алтернативни механизми за уреждане на спорове. Докладите относно изпълнението обаче показват противоречиви резултати и правосъдната система продължава да бъде изправена пред предизвикателства по отношение на нейното качество и ефикасност. Продължаващите усилия да се осигури ефективно изпълнение на последните реформи и по-нататъшен напредък в цифровизацията на правосъдната система са особено важни за постигането на конкретни резултати.

През изминалите години Гърция предприе широк кръг антикорупционни реформи и продължава да изпълнява всеобхватен национален план за борба с корупцията. Положени са усилия за рационализиране на институционалната рамка и подобряване на координацията между различните агенции и органи, чиято задача е борба с корупцията. Налице е съвременна правна уредба за деклариране на имущественото състояние и на финансирането на политическите партии, но в нейното изпълнение все още има пропуски. Някои пречки за съдебно преследване на случаи на корупция на високо равнище бяха премахнати чрез преразглеждане на Конституцията през 2019 г. с промяна на процедурите относно режимите на имунитет и давностните срокове. Преразглеждането на наказателното законодателство през юни 2019 г. предизвика редица опасения, най-вече във връзка с инкриминирането на подкупа. Макар че със следващите изменения това положение беше коригирано, текущите дела остават засегнати. Лобирането в Гърция продължава да е до голяма степен нерегламентирано, а законовата уредба за защита на лицата, сигнализиращи за нередности, е непълна.

Конституцията предвижда защита на свободата на словото и право на достъп до публична информация. Налице са структури за осигуряване на медиен плурализъм и права на пресата. Съществуват обаче някои въпроси относно ефективността на правилата за осигуряване на прозрачност по отношение на собствеността върху медиите. Основните опасения са свързани с недостатъчните механизми за гарантиране спазването на професионалните стандарти в журналистическата практика и с несигурните условия на труд за журналистите в резултат, наред с другото, на икономическата и финансова криза.

В Гърция системата за взаимозависимост и взаимоограничаване на властите е изправена пред предизвикателства в практиката. По-специално процесът на приемане на закони е подложен на сериозен натиск през последните години, главно поради последиците от икономическата и финансовата криза. Принципите на по-добро законотворчество не се спазваха напълно, но приетото неотдавна цялостно законодателство в тази област е насочено към справяне с тези предизвикателства и постепенно се прилага. Основните и конституционните права се защитават чрез съдилищата и независимите органи. Няма специална улесняваща уредба за гражданското общество в Гърция и някои организации на гражданското общество, работещи в областта на миграцията, изразиха опасения, че гражданското пространство за работа на място е все по-стеснено.

I. ПРАВОСЪДНА СИСТЕМА

Съдебната система в Гърция се основава на разделение между общите граждански и наказателни съдилища и административните съдилища. Няма отделни търговски съдилища, финансови съдилища, съдилища по трудовоправни спорове и такива по социалноосигурителни спорове. Всички тези случаи попадат в обичайната юрисдикция на гражданските или административните съдилища. Гражданските съдилища са организирани в 154 магистратски съдилища, 63 първоинстанционни съдилища, 19 апелативни съдилища и Върховния съд, който е касационен. Наказателните съдилища са организирани в 41 съдилища за по-леки престъпления, 63 първоинстанционни съдилища, 19 апелативни съдилища и Върховния съд. Административните съдилища са организирани в 30 административни първоинстанционни съдилища, 9 административни апелативни съдилища и Държавния съвет. Гръцката Конституция предвижда и определен брой специални съдилища¹. В някои съдилища са създадени специални отдели по специфични въпроси, *например* за спорове във връзка с корабоплаването, търговските марки или интелектуалната собственост. Сметната палата има двойствена роля: функционира отчасти като съд и отчасти като административен орган, натоварен с одитиране на публичните сметки². Не съществува формален конституционен съд и всички гръцки съдилища имат компетенции за контрол за конституционност на законите. Съдиите и прокурорите формират общата група на „магистратите“ и по отношение на нея функционира система за набиране на служители, кариерно развитие, права и задължения, която е до голяма степен еднаква за всички. Гръцката система е съставена изключително от професионални съдии и прокурори. Те се назначават към гражданските, наказателните или административните съдилища. Що се отнася до органите на прокуратурата, те са организирани в 63 прокурорски служби към първоинстанционните съдилища, 19 прокурорски служби към апелативните съдилища и главния прокурор във Върховния съд. Освен това има прокурор за икономически и финансови престъпления и прокурор за престъпления, свързани с корупция. В Гърция има 63 адвокатски колегии, по една в седалището на всеки първоинстанционен съд.

Независимост

Трите клона на съдебната система имат висока степен на самоуправление. Съществуват три Висши съдебни съвета, по един за всеки от основните клонове на съдебната система³. Изпълнителните и законодателните органи не са представени в състава на тези органи⁴. Висшите съдебни съвети вземат решения относно

¹ Европейски портал за електронно правосъдие, Съдебни системи в държавите членки — Гърция.

² Сметната палата, която е един от трите върховни съдилища, има изключителна юрисдикция да извършва одит на държавните разходи и свързаните с тях дела, например дела в резултат от одит на неоправдано нарастване на активи на лица, задължени да декларират имущественото си състояние (посочени в член 1 от закон 3213/2003), и да повдига обвинения на отговорните лица.

³ Специалните съдилища, създадени съгласно Конституцията, също може да имат собствен съдебен съвет.

⁴ Трите висши съдебни съвета (един за гражданско и наказателно правосъдие, един за административно правосъдие и един за Сметната палата) са съставени от председателя на съответния съд (съответно Върховен съд, Държавен съвет и Сметна палата) и членове на този съд, избрани чрез жребий, както и двама съдии от съответния клон на съдебната система (без право на глас); освен това Висшият съдебен съвет за гражданско и наказателно правосъдие включва също и прокурора и двама заместник прокурори от Върховния съд, а висшите съдебни съвети за административно правосъдие и за Сметната палата включват съответно главния комисар на Държавния съвет и този на Сметната палата (виж член 90(1)-(4) от Конституцията във връзка с членове 67, 72 и 78 от закон 1756/1988 —

назначенията, повишенията, прехвърлянето и командироването на съдии в съответните клонове на съдебната система, а Висшият съдебен съвет за гражданско и наказателно правосъдие има такива правомощия и по отношение на прокурорите. Що се отнася до най-висшите постове за съдии и прокурори в Гърция като председателят и заместник-председателят на Държавния съвет или на Върховния съд, гръцката Конституция предвижда назначенията да стават с указ на президента по предложение на Министерския съвет. Това е критикувано от Групата държави срещу корупцията (GRECO) към Съвета на Европа, но досега Гърция не е променила съответната правна уредба⁵. При промяна в начина на подбор би било необходимо да се промени и Конституцията, тъй като начинът на назначаване във въпросните съдилища е определен в нея⁶.

Степента на усещане за независимост на съдебната власт е средна. Сред широката обществеността 53 % считат независимостта на съдебната власт „на относително добро и на много добро равнище“, като през последните години този дял намалява. Сред дружествата съответният дял е 51 % и е без изменение⁷.

Качество

През последните години беше поставено началото на значителен брой реформи в рамките на програмите за икономически реформи, но докладите за изпълнението показват противоречиви резултати. Дейностите за реформиране включват, *inter alia*, следните промени в организацията на съдилищата: намаляване на броя на магистратските съдилища, мерки за усъвършенстване на управлението на съдилищата и ускоряване на правораздаването, разширено използване на инструменти от областта на информационните технологии в съдилищата⁸, въвеждане и насърчаване на алтернативни механизми за уреждане на спорове, преразглеждане на най-важните кодифицирани закони⁹, както и предприемане на реформиране и консолидиране на сложната нормативна уредба¹⁰. Осъществяването на реформите обаче досега има

Кодекс за организацията на съдилищата и статута на магистратите. Разширени състави на тези съвети се предвиждат във връзка с повишения на висши постове, т.е. във Върховния съд (съдии и прокурори), в Държавния съвет и Сметната палата (за постове съветник и главен комисар) и в Апелативния съд (за постове председатели на отдели и прокурори).

⁵ Четвърти кръг на оценка на GRECO, Доклад за съответствие, т. 57, където се посочва мнението, че тези постове са обект на потенциално силно влияние на изпълнителната власт и се препоръчва да се преразгледа методът на подбор за най-висшите съдийски и прокурорски длъжности и да се включат в процеса равнопоставени лица.

⁶ Конституция на Гърция, член 90, алинея 5. През февруари 2019 г. парламентът отхвърли преразглеждането на тази разпоредба.

⁷ Информационно табло на ЕС в областта на правосъдието за 2020 г., графики 44 и 46. Степента на усещането за независимост на съдебната власт е категоризирана, както следва: много ниска (под 30 % от отговорилите усещат независимостта на правосъдната система като относително добра и много добра); ниска (между 30 — 39 %), средна (между 40 — 59 %), висока (между 60 — 75 %), много висока (над 75 %).

⁸ Европейската комисия предоставя техническа помощ на гръцкото Министерство на правосъдието по Програмата за подкрепа на структурните реформи за усъвършенстване на администрацията на съдилищата и модернизиране на системата за атестиране и повишаване на съдии.

⁹ Граждански процесуален кодекс, Наказателно-процесуален кодекс, Кодекс на административните процеси, Административнопроцесуален кодекс, Правилник на Сметната палата, Процедурен правилник на Сметната палата, Наказателен кодекс, Кодекс за производствата по несъстоятелност, Кодекс за правораздаването (в процес на преразглеждане) и Статута на магистратите (в процес на преразглеждане), Кодекс на работещите в съдебната система (в процес на преразглеждане).

¹⁰ За повече подробности вж. Европейска комисия, Доклад за Гърция за 2019 г., SWD(2019) 1007 final, стр. 57-58; Доклад за Гърция за 2020 г., SWD(2020) 507 final, стр. 62.

противоречиви резултати. Някои от предизвикателствата остават, като например липсата на онлайн информация за широката общественост относно съдебната система, липсата на възможност за машинночетими съдебни решения и липсата на проучвания, проведени сред отнасящите се до съда лица и сред практикуващите юристи¹¹. Отбелязан е обаче напредък, например по отношение на наличието на средства за завеждане на дело по електронен път или за следене на различните етапи от производството, насърчаване на използването на алтернативни способи за решаване на спорове и стимули за това¹². Органите съобщават за положителни тенденции и в използването на медиация при търговски спорове, семейни спорове / спорове за родителска отговорност¹³. Що се отнася до ресурсите, общите разходи на правителството за правосъдната система изглежда покриват почти единствено заплатите¹⁴.

В контекста на пандемията от COVID-19 Гърция положи усилия да ускори цифровизирането на държавната администрация¹⁵. През май 2020 г. Министерството на правосъдието, в сътрудничество с Министерството на електронното управление, направи възможно издаването по цифров/електронен път на петнадесет вида удостоверения, например удостоверения в областта на наследственото право¹⁶ и търговското право чрез съществуващата мрежа от центрове за обслужване на граждани. Също така то обедини двадесет вида удостоверения, свързани със закона за обявяване в несъстоятелност, в едно удостоверение, достъпно в електронен формат в общия търговски регистър.

Неотдавна властите подеха инициатива за създаване на специализирани състави в гражданските и административните съдилища. Новите състави ще разглеждат специфични категории дела като например дела, свързани с иски за щети, основани на нарушаване на национално и европейско законодателство за електронните комуникации, енергетиката и защитата на личните данни¹⁷. В ход е дебат сред членовете на правната общност за по-систематична реформа на съдебната карта като се вземат под внимание сегашното демографско състояние, развитието на информационните и комуникационните технологии и други параметри от практическо значение¹⁸.

Ефикасност

Правосъдната система продължава да е изправена пред важни предизвикателства, свързани с нейната ефикасност. Съдебната статистика сочи, че по-специално системата от граждански съдилища все още е изправена пред предизвикателства във връзка с ефикасността, тъй като времето, необходимо за решаване на спорни граждански и търговски дела на първа инстанция, отново е

¹¹ Информационно табло на ЕС в областта на правосъдието за 2020 г., графики 22, 29, 31, 41.

¹² Информационно табло на ЕС в областта на правосъдието за 2020 г., графики 27, 30.

¹³ Информация, получена в контекста на посещението в Гърция.

¹⁴ Информационно табло на ЕС в областта на правосъдието за 2020 г., графики 34.

¹⁵ Гърция не обяви извънредно положение в контекста на пандемията от COVID-19.

¹⁶ Официално съобщение на Министерство на правосъдието от 25 май 2020 г.

¹⁷ Европейска комисия, Доклад за засилено наблюдение, май 2020 г., стр. 28 и стр. 106.

¹⁸ Pikrammenos, 'Judicial territorial planning: a choice of the legislator with a major import for the judicial system', в: 'Justice in Greece', Dianeosis (2019 г.) ('Δικαστική Χωροταξία: επιλογή του νομοθέτη με μείζονα σημασία για το δικαστικό σύστημα', στο συλλογικό έργο 'Η Δικαιοσύνη στην Ελλάδα', Διανέοσις 2019).

нараснало (559 дни през 2018 г. в сравнение с 479 дни през 2017 г.)¹⁹. Освен това продуктивността на първоинстанционните съдилища спада що се отнася до процента на приключените производства при спорни граждански и търговски дела (86,3 % през 2018 г. в сравнение с 96,0 % през 2017 г.)²⁰, което означава, че Гърция е изправена пред определен риск от натрупване на нови изостанали дела²¹. Заинтересованите страни определиха кръг от процедурни предизвикателства, с които реформираният Граждански процесуален кодекс следваше да се справи, но които продължават и до днес. Тези предизвикателства засягат например продължителността на гражданските и търговските производства или на изпълнителните производства. Подготвя се доклад за прилагането на Гражданския процесуален кодекс и вече са формулирани определен брой препоръки²². Заинтересованите страни съобщават, че наказателното правосъдие също е изправено пред подобни проблеми и сериозни забавяния в обработката на делата²³. Административният клон на съдилищата продължава да подобрява работата си като поддържа висок процент на разрешаване на съдебните спорове (163,5 % през 2018 г.), съкращава времето, необходимо за разрешаване на административни спорове на първа инстанция и намалява натрупаните изостанали дела като решава повече дела отколкото постъпват²⁴. Обаче необходимото време за решаване на административни дела на първа инстанция (601 дни през 2018 г.) и броят висящи дела остават сравнително високи²⁵.

II. УРЕДБА ЗА БОРБА С КОРУПЦИЯТА

Гърция разработи широка стратегическа рамка за борба с корупцията — Национален план за действие за борба с корупцията (NACAP). Националният орган за прозрачност, който ръководи изпълнението на плана, беше създаден през 2019 г. с цел подобряване на сътрудничеството и координацията между различните одитни органи и контролни органи. През последните години страната предприе стъпки за ревизиране на правната си уредба за борба с корупцията. С последната промяна на Конституцията през 2019 г. беше променен режимът на имунитет на членовете на парламента и министрите. Няколко закона за борба с корупцията, преработени през последните години, вече се прилагат, например в областта на финансирането на партиите и декларациите за имуществено състояние. Във връзка с тези декларации вече напълно функционира онлайн система за тяхното подаване. Понастоящем се обсъжда режимът за защита на лицата, сигнализиращи за нередности. Лобирването остава нерегламентирано.

Докато през 2012 г. в индекса за възприемане на корупцията на Transparency International Гърция отбеляза 36 точки от 100 възможни, през 2019 г.²⁶ нейният резултат нарасна на 48 точки от 100 възможни, с което страната се класира на 17-о

¹⁹ Информационно табло на ЕС в областта на правосъдието за 2020 г., графики 6.

²⁰ Информационно табло на ЕС в областта на правосъдието за 2020 г., графики 11.

²¹ Информационно табло на ЕС в областта на правосъдието за 2020 г., графики 11 и 14.

²² Европейска комисия, Доклад за засиленото наблюдение, май 2020 г., Institutional Paper Series 127, стр. 73.

²³ Информация, предоставена от Transparency International за Доклада относно върховенството на закона за 2020 г., стр. 11. Според информация, получена в контекста на посещението в Гърция, това редовно става причина за прекратяване на дела за нарушения чрез ad-hoc законодателни мерки и води до *фактическа* безнаказаност за широк кръг правонарушения (вж. например член 63 от закон 4687/2020 за неотдавнашен пример за тази практика).

²⁴ Информационно табло на ЕС в областта на правосъдието за 2020 г., графики 12, 8, 15.

²⁵ Информационно табло на ЕС в областта на правосъдието за 2020 г., графики 9, 15.

²⁶ Transparency International Гърция: <https://www.transparency.org/en/countries/greece>.

място в Европейския съюз и на 60-о място в света. 95 % от респондентите в последното проучване на Евробарометър относно корупцията смятат, че корупцията е широко разпространена в страната им (средна стойност за ЕС: 71 %) ²⁷. 95 % от дружествата считат, че корупцията е широко разпространена, а повече от половината (58 %) посочват, че корупцията е проблем при извършването на стопанска дейност ²⁸. Освен това 36 % от хората считат, че са налице достатъчно успешни наказателни преследвания, за да възпират хората от корупционни практики (при средно за ЕС 36 %), а 20 % от дружествата считат, че хората и дружествата, заловени за подкупване на висш служител, са наказани подходящо, при средна стойност за ЕС 31 %.

Наскоро беше преработено наказателното законодателство, предвиждат се и някои допълнителни изменения. През последните години Гърция предприе стъпки за ревизиране на правната си уредба за борба с корупцията, криминализиране на корупционните престъпления и включване на санкции, които са пропорционални и възпиращи. Приетите през юни 2019 г. изменения, с които квалификацията на престъплението активно подкупване беше понижена до правонарушение и съответната санкция беше намалена, бяха отменени през ноември 2019 г. Тази отмяна беше реакция на загрижеността, изразена от Групата държави срещу корупцията (GRECO) и Организацията за икономическо сътрудничество и развитие, която също издаде серия препоръки във връзка с това ²⁹. Поради принципа *lex mitior* обаче, ³⁰ приложим в гръцкото наказателно право, някои текущи дела ще бъдат засегнати заради съкратената давност или по-леките санкции ³¹.

Подобри са сътрудничеството и координацията между различните одитни органи и контролни органи. Под шапката на Националния орган за прозрачност, създаден през август 2019 г. ³², бяха обединени шест отделни до тогава одитни органи с цел справяне с институционалната фрагментация и липсата на координация. Националният орган за прозрачност има шест регионални офиса и отговаря за цялостното планиране, координиране, наблюдение и оценяване на ефективността на всички контролни механизми. Предотвратяването, разкриването и борбата с измамите и корупцията в държавния сектор също са сред отговорностите на Националния орган за прозрачност, както и повишаването на осведомеността. Той отговаря за цялостната координация на Националния план за действие за борба с корупцията (NACAP), който от 2013 г. е рамката за планиране и мониторинг на действията за превенция на корупция и борба с нея ³³. Националният орган за прозрачност си сътрудничи с други административни органи и с прокурорски служби и има правомощия да налага административни санкции, а неговите инспектори одитори могат да извършват предварително проучване или разследване след прокурорска заповед. Неговата

²⁷ Специален Евробарометър 502 (2020 г.), Корупция.

²⁸ Флаш Евробарометър 482 (2019 г.), Отношение на предприятията към корупцията в ЕС.

²⁹ Ad hoc доклад на GRECO за Гърция (правило 34); Европейска комисия, Доклад за Гърция за 2020 г., (SWD(2020) 507 final).

³⁰ Принципът *lex mitior* е принцип на прилагане на по-малко строгия закон и представлява основен принцип на националното наказателно законодателство, както и основен принцип в правото на ЕС.

³¹ За допълнителни подробности вж. Европейска комисия, Доклад за Гърция за 2020 г., (SWD(2020) 507 final), стр. 64-65;

³² Закон 4622/2019.

³³ Национален орган за прозрачност (2018 г.): План за действие за борба с корупцията, 2018 — 2021 г. През март 2013 г. Гърция прие първия си Национален план за действие за борба с корупцията (NACAP), който беше актуализиран през август 2015 г.

оперативна независимост и административна и финансова автономия са залегнали в закон, а дейността му подлежи на парламентарен контрол.

Две специализирани звена отговарят за справяне с корупцията сред политиците и длъжностните лица на високи постове. Прокурорската служба, занимаваща се с икономически престъпления, и прокурорската служба, занимаваща с дела за корупция, се подпомагат от специални разследващи агенции, като например Главната дирекция по финансови и икономически престъпления (SDOE) и финансовата полиция. След конкретни препоръки от страна на ОИСР Гърция полага усилия да осигури за разследващите органи и прокурорските служби адекватни човешки и технически ресурси³⁴.

Чрез промени в Конституцията са предприети важни стъпки за преодоляване на пречките за наказателно преследване на корупцията на високо равнище. През 2019 г. бяха променени конституционните разпоредби относно режима на имунитет за членовете на парламента и за настоящи или бивши министри. При предишния правен режим възможността за наказателно преследване на настоящи и бивши членове на правителството беше силно ограничена от сложна и ограничена по време процедура за одобрение от страна на парламента в различни фази от наказателното производство. Беше премахната и специалната давност и по този начин бяха елиминирани важни законови пречки за наказателното преследване на корупцията на високо равнище, по-конкретно с премахването на срока, в който парламента може да одобри предложение за завеждане на дело против настоящи или бивши министри³⁵. Съответните разпоредби влязоха в сила на 28 ноември 2019 г. и няма да се прилагат със задна дата за висящи дела.

Понастоящем се изпълняват няколко важни антикорупционни реформи, започнали в миналото. След серия законодателни реформи е налице съвременен закон за финансирането на партиите³⁶. Изглежда обаче, че неговото пълно прилагане е повод за загриженост, тъй като механизмът за контрол все още не е напълно ефективен и към днешна дата одитният комитет на парламента не е наложил санкции на никоя политическа партия³⁷.

Гърция осъществи няколко реформи за усъвършенстване и укрепване на правната уредба на системата за деклариране на имущественото състояние. От 2016 г. декларациите за имущественото състояние за всички обхванати категории се подават онлайн³⁸ и понастоящем системата е напълно функционираща. Обаче съответният Закон за подаването на декларации за имущественото състояние и финансови интереси на задължените лица беше изменен още веднъж през 2018 г. и предвижда всички обхванати лица да подадат повторно декларациите си за 2015 г., за 2016 г. и за 2017 г.³⁹. Четири основни органа отговарят за получаването и проверката на декларации за имущественото състояние: i) парламентарната комисия за разследване на декларациите за имуществено състояние (CIDA), т.нар. комисия 3-А,

³⁴ ОИСР (2018 г.): Последващи мерки след фаза 3: допълнителен писмен доклад на Гърция.

³⁵ Европейска комисия, Доклад за Гърция за 2020 г., (SWD(2020) 507 final).

³⁶ Закон 3023/2002, изменен със закони 4304/2014, 4472/2017, 4475/2017, 4509/2017.

³⁷ Европейска комисия, Доклад за Гърция за 2020 г., (SWD(2020) 507 final).

³⁸ Правилата за деклариране на имущественото състояние са уредени в Закон 3213/2003 във версията му след влизането в сила на Закон 4571/2018.

³⁹ Държавен вестник 186 /А/ 30.10.2018 г. Закон 4571/2018 изисква всички категории длъжни лица да подадат отново декларации за имущественото си състояние за 2015 г., 2016 г. и 2017 г.

която се състои от 11 члена и отговаря за контрол и санкции във връзка с финансирането на политически субекти (партии и физически лица) и с декларациите за имуществено състояние. Комисията се подпомага от специална служба, съставена от 20 члена и ръководена от специалист, командирован от Специалния секретариат на органа за финансови разследвания; ii) звеното за разследване на източниците на финансиране към звеното за финансово разузнаване (Орган за борба с прането на пари), което отговаря за проверяване на декларациите за имущественото състояние на няколко категории публични служители, както и на лица с ръководни функции в конкретни частни правни субекти; iii) звеното по вътрешни въпроси към полицията, което отговаря за проверяване на декларациите за имущественото състояние на полицейските служители, и iv) ръководителят на Националния орган за прозрачност, който отговаря за получаване и проверяване на декларациите за имущественото състояние на органите за административен контрол (инспектори, одитори, следователи). Четирите органа са независими един от друг и не съществува официален механизъм за сътрудничество за координиране на тяхната дейност. В допълнение други контролни органи могат да проверяват декларация за имуществено състояние по конкретен повод *ad hoc*, ако са получили жалба⁴⁰.

С неотдавнашна реформа са въведени нови разпоредби относно конфликтите на интереси. Те обхващат членовете на парламента, главните и специалните секретари, координаторите на децентрализирани администрации, председателите или ръководителите на независими органи и президентите, заместник президентите, управителите, заместник управителите и главните изпълнителни директори на държавни и частни правни субекти⁴¹, с изключение на онези субекти, които в съответствие с Конституцията са отговорни само пред парламента, а не пред правителството. Кодексът на държавните служители очертава някои ограничения и несъвместимости за държавните служители. Подобни разпоредби съществуват за членовете на парламента и са залегнали в Кодекса за поведение за членовете на парламента⁴². Нарушаването на тези разпоредби може да доведе до дисциплинарни санкции⁴³.

Лобирането в Гърция продължава да е до голяма степен нерегламентирано, а законовата уредба за защита на лицата, сигнализиращи за нередности, е непълна. Понастоящем липсват конкретни задължения за регистриране на лобистите или за съобщаване за договори между държавни служители и лобисти. Подготвя се обаче проектозакон. Няма цялостна правна уредба за защита на лицата, подаващи сигнали за нарушения. Съществуват някои разпоредби в рамките на уредбата за „свидетели в обществен интерес“⁴⁴, с които е въведена ограничена защита против наказателно преследване за лица, съобщаващи за определени престъпления, включително

⁴⁰ Освен това Сметната палата издава решения по дела, образувани в резултат от одит на неоправдано нарастване на активите на лица, задължени да декларират имущественото си състояние (посочени в член 1 от закон 3213/2003), които дела са заведени в Сметната палата от Главната прокуратура след одит от компетентните административни органи. Целта на одита е да се открива такова увеличаване на активите, което се счита за резултат от корупция, и да се изисква тяхното връщане (член 3В, алинеи 4 и 12 от закон 3213/2003, член 118 от закон 4700/2020) за сметка на отговорните лица.

⁴¹ Член 71, Закон 4622/2019.

⁴² Член 3 от Кодекса за поведение за членовете на парламента.

⁴³ ООН — Служба по наркотиците и престъпността (2018 г.), Тематичен подбор на уместна информация, предоставена от Гърция — Системи за деклариране на имущественото състояние и интереси.

⁴⁴ Закон 4254/2014.

корупция. Предприети са стъпки за въвеждане на насоки за защита на сигнализиращите за нередности лица в частния сектор⁴⁵, а законодателна инициатива за създаването на ефективен механизъм за защита на такива лица е част от Националния план за действие за борба с корупцията за периода 2018—2021 г., но още не е разработена цялостна рамка.

По отношение на „кадровата въртележка“ между държавния и частния сектор правната уредба беше изменена през 2019 г. По-рано законодателството постановяваше, че висшите държавни служители трябва да се въздържат за двегодишен период от частна професионална дейност, подобна на предишните им задължения. Нарушения на тези разпоредби се наказваха с няколко вида санкции като например глоби, забрана за назначаване на длъжност в държавната администрация за период от десет години и заличаване от съответния национален регистър⁴⁶. Тези разпоредби обаче бяха премахнати с нови изменения, с които беше въведен по-кратък период на прекъсване — от две години на една година, и бяха премахнати разпоредбите за санкциониране⁴⁷. Независим Комитет по етика, създаден в рамките на Националния орган за прозрачност, отговаря за издаване на тази забрана (или за разрешаване на тази дейност при определени условия) и за предлагането на санкции в рамките на законовите разпоредби, които санкции се налагат от ръководителя на Националния орган за прозрачност.

III. МЕДИЕН ПЛУРАЛИЗЪМ

Гръцката правна уредба относно медийния плурализъм се основава на редица конституционни гаранции и законодателни мерки. По-специално свободата на словото е призната в Конституцията. Налице са структури за осигуряване на медийен плурализъм и права на пресата. Гръцките медии са засегнати от икономическата криза, и това доведе до засилена финансова уязвимост на медийните дружества и журналистите⁴⁸.

Независимостта на регулатора за аудиовизуални медийни услуги е гарантирана, но не му достигат ресурси. Националният съвет за радио и телевизия ръководи и регулира радио пазара и телевизионния пазар. Неговата независимост е залегнала в Конституцията,⁴⁹ а правната му рамка е определена в Закона за медиите⁵⁰. Националният съвет за радио и телевизия е орган от девет члена, състоящ се от председател, заместник-председател и седем членове, които се назначават от пленарната група на председателите — специален орган на парламента, отговарящ за номинациите за независимите органи, в които са представени всички политически партии⁵¹. Мониторингът на медийния плурализъм за 2020 г. (ММП 2020) определя

⁴⁵ ОИСР (2018 г.), Насоки за дружествата в Гърция относно защитата на лица, сигнализиращи за нередности. Тези насоки са разработени с подкрепата на ЕС.

⁴⁶ Член 23 от Закон 4440/2016.

⁴⁷ Закон 4622/2019 (член 119) за „Изпълнителната държава: организация, работа и прозрачност на правителството, правителствените органи и централната държавна администрация“, който влезе в сила през август 2019 г.

⁴⁸ През 2020 г. Гърция се нареди на 65-то място в света съгласно Световния индекс за свобода на печата на Репортери без граници.

⁴⁹ Член 15, алинея 2 от Конституцията.

⁵⁰ Закон 4339/2015 и също така закони 1866/1989, 2328/1995, 2644/1998, 2863/2000 и др., с техните изменения.

⁵¹ Информация, предоставена от Гърция за Доклада относно върховенство на закона за 2020 г.

риска за независимостта и ефективността на Националния съвет за радио и телевизия като нисък. ММП 2020 обаче посочва също така, че няма конкретни гаранции за избягване на вземането на произволни решения от страна на държавата относно бюджетните ресурси на този орган. Той твърди също и че макар да съществуват правила относно несъвместимостта, процедурите за назначаване не са достатъчно прозрачни и изискваната квалификация се посочва най-общо, което не изключва възможността членовете да се подбират въз основа на политически съображения⁵². По време на посещението в страната беше повдигнат въпросът за това, че Националният съвет за радио и телевизия не разполага с достатъчно финансови ресурси и персонал да изпълнява всички свои задачи, по-специално във връзка с мониторинг на аудиовизуалните медийни услуги, предоставяни от субекти от разположените най-далеч от Атина райони и островите, които услуги не могат да се наблюдават от столицата. Властите започнаха процеса на транспониране на ревизираната Директива за аудиовизуалните медийни услуги⁵³. Тя засилва независимостта на регулаторите за аудиовизуални медийни услуги като гарантира, че те са правно обособени от своето правителство и функционално независими от него, както и от всеки друг публичен орган или частна организация.

Прозрачност относно собствеността на медиите е осигурена само частично, по-конкретно за аудиовизуалните медийни услуги. Докато аудиовизуалните медии са задължени да информират Националния съвет за радио и телевизия относно своята структура на собственост⁵⁴, от печатните медии не се изисква да посочват своя собственик върху копията си. Следва обаче да се отбележи, че за да се регистрират в Регистъра на регионалната и местната преса медийните оператори трябва да предоставят на местните органи информация относно собствеността⁵⁵. Публичното оповестяване на собствеността на новинарските медии се осъществява само частично, особено що се отнася до действителните собственици⁵⁶. ММП 2020 оцени като среден риска за прозрачността относно собствеността на медиите и посочи, че „националното законодателство не съдържа ясни разпоредби относно разкриването на собствеността на новинарските медии“. Що се отнася до прозрачността относно собствеността на онлайн медиите, гръцките власти съобщават, че Главният секретариат за медии и комуникации е пуснал в действие регистър на онлайн медиите, наречен „електронни медии“⁵⁷. Той е насочен към всички собственици на медии с онлайн присъствие (уебсайт), като ги насърчава да регистрират своята онлайн дейност.

Съобщава се, че критериите за разпределяне на непреките държавни субсидии са справедливи. ММП 2020 посочва, че критериите за непреки държавни субсидии, например субсидии за доставка по пощата, намален данък добавена стойност и

⁵² Мониторинг на медийния плурализъм за 2020 г.

⁵³ Директива (ЕС) 2018/1808 на Европейския парламент и на Съвета от 14 ноември 2018 година за изменение на Директива 2010/13/ЕС.

⁵⁴ Ревизираната Директива за аудиовизуалните медийни услуги насърчава държавите членки да приемат законодателни мерки, които да гарантират, че доставчиците на медийни услуги, които са в тяхната юрисдикция, осигуряват достъп до информация относно своята структура на собственост, включително действителните собственици.

⁵⁵ Член 20 и член 22 от Закон 4557/2018 относно разпоредбите за Централен регистър на действителните собственици.

⁵⁶ Мониторинг на медийния плурализъм за 2020 г. Според гръцките власти с ново министерско решение (667/2020) сега се задължават всички субекти, извършващи стопанска дейност в Гърция, да поддържат специален регистър на действителните собственици, в който се разкриват действителните крайни собственици и цялата верига на собственост. Това се отнася също и за медийните дружества.

⁵⁷ Регистърът на електронните медии се намира на следния адрес: <https://emedia.media.gov.gr/>.

тарифите за електронни комуникационни услуги, са справедливи. Заинтересованите страни обаче изразяват опасения във връзка с липсата на финансова подкрепа от страна на правителството за журналистите и с непрозрачния начин на разпределяне на свързаните с пандемията държавни реклами⁵⁸. Гръцките власти посочват, че Главният секретариат за медии и комуникации ръководи изпълнението на комуникационните програми и дейността на обществените служби и организации. Всяка служба или организация, която изпълнява комуникационна програма с бюджет над 30 000 EUR, е задължена да подаде заявление да бъде одобрена от Главния секретариат. Въпреки това според ММП 2020 прозрачността на политиката е проблематична, тъй като получаваните от печатните медии суми не се оповестяват публично.

Свободата на словото е призната в Конституцията. С последните изменения в Наказателния кодекс е премахнато престъплението „богохулство“. Лишаването от свобода е сред възможните наказания за клеветата. Правото на информация е залегнало в Конституцията. Тя предвижда също и право на достъп до документи, съхранявани от държавни органи. Определени са ограничения в съответствие с международните стандарти и са налични механизми за обжалване. Остава непълна нормативната уредба за защитата на лицата, сигнализиращи за нередности, които често са важни източници за журналистите. Според ММП 2020 сред основните причини за загриженост са недостатъчните механизми за гарантиране спазването на професионалните стандарти в журналистическата практика. Заинтересованите страни съобщават, че органите по етика в журналистическите съюзи не са много активни и не са в състояние ефективно да следят за журналистическата етика или други въпроси, но посочват, че същевременно медийната среда в онлайн пространството в Гърция е относително здравословна⁵⁹.

Журналистите са изправени пред предизвикателства във връзка с техните условия на труд и тяхната безопасност. Условието на труд продължават да са проблемни и има случаи на нападения и заплахи за физическата неприкосновеност на журналисти. Има информация за няколко нападения над журналисти в близкото минало⁶⁰. Европейският център за свобода на печата и медиите (ЕСРМФ) посочи, че с няколко изключения главната заплаха за безопасността на журналистите в Гърция идва от крайнодесни екстремисти⁶¹. През 2019 г. и 2020 г. Платформата на Съвета на Европа за защита на журналистиката и безопасност на журналистите⁶² и установяване на степента на свобода на медиите⁶³ съобщи за девет предупреждения във връзка с кампании за оклеветяване на журналисти, атаки срещу журналисти, отразяващи въпроси, свързани с бежанците и държавното финансиране за медиите във връзка с Covid-19. Съюзите на журналистите в Гърция осигуряват правна помощ, ограничена финансова подкрепа и обучение за журналисти.

⁵⁸ Информация, получена в контекста на посещението в Гърция.

⁵⁹ Мониторинг на медийния плурализъм за 2020 г.

⁶⁰ През декември 2018 г. бомбена атака срещу централата на SKAI TV в Атина причини значителни щети. През май 2019 г. автомобилът на репортер на CNN Гърция беше подпален и унищожен. Европейският център за свобода на печата и медиите (ЕСРМФ) съобщава, че също през 2019 г. анархисти са нахлули в редакцията на вестник Athens Voice и са разбили офис оборудване, компютри и мебели.

⁶¹ Европейски център за свобода на печата и медиите (2019 г.), Гърция: Нова демокрация — нова свобода на печата?

⁶² Съвет на Европа, Платформа за насърчаване защитата на журналистиката и безопасността на журналистите.

⁶³ ЕСРМФ, Карта на степента на свобода на медиите.

IV. ДРУГИ ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ВЪПРОСИ, СВЪРЗАНИ С ПРИНЦИПИТЕ НА ВЗАИМОЗАВИСИМОСТ И ВЗАИМОГРАНИЧАВАНЕ

Гърция е парламентарна демокрация с еднокамерен парламент. Разделението на властите е залегнало в Конституцията⁶⁴. Законодателната власт се упражнява от парламента и президента⁶⁵, а правото за внасяне на законопроекты принадлежи на парламента и на правителството.

В законодателния процес се извършват реформи, за да се стандартизира и опрости подготвителната фаза и да се подобри нейното качество. До съвсем неотдавна за гръцката законодателна действителност бяха характерни липса на съгласуваност и силна степен на фрагментираност. Това започна да се определя с термините „*полиномия*“ или дори „*kakonomia*“ и допълнително се усложняваше от липсата на достоверно и обстойно кодифициране на законодателството⁶⁶. За справяне с тези предизвикателства законодателна инициатива от 2019 г.⁶⁷ предефинира и доразви законовата рамка за добро законотворчество и практики на кодифициране. В резултат неотдавна бяха разработени и приети стандартни методи, описани в съответни наръчници, които бяха раздадени във всички звена на администрацията и са налични онлайн⁶⁸.

Цялостна реформа на законодателните процедури има за цел да подобри качеството на законодателството. До неотдавна оценката на въздействието и консултациите със заинтересованите страни не бяха установена практика за приемане на закони. Законът за „Изпълнителната държава“ от 2019 г.⁶⁹ има за цел основно реформиране на законодателните процедури въз основа на принципи и методи за добро законотворчество, като се набляга на оценката на въздействието. Чрез този закон беше създаден и независим орган за научна оценка с участието както на юристи, така и на икономисти, и беше подсилено институционалното устройство за кодифициране на правните норми и реформа. Прилагането на Закона за „Изпълнителната държава“ продължава. Неотдавна органите приеха подробен методически законодателен наръчник и образец за обстойна оценка на въздействието⁷⁰. Заинтересованите страни като например гръцката национална институция по правата на човека⁷¹ и Омбудсманът на Гърция⁷² изтъкнаха факта, че не получават проектозаконите предварително и по тази причина нямат достатъчно време да коментират разпоредбите подробно. Освен това времето, предвидено за обществени консултации, често е много кратко. Новият законодателен процес има за цел да бъдат елиминирани тези слабости. В допълнение

⁶⁴ Член 26 от Конституцията.

⁶⁵ Вж. предходната бележка.

⁶⁶ Sotiropoulos/Christopolous, „Полиномия и какономия в Гърция“, *Dianeosis 2017* (‘*Πολυνομία Και Κακονομία Στην Ελλάδα*’); вж. също Европейска комисия, Доклад за Гърция за 2019 г., (SWD(2019) 1007 final, стр. 55.

⁶⁷ Закон 4622/2019 за „Изпълнителната държава“, раздел 3, глава С, „Процес на изготвяне на законопроекты и практики за добро законотворчество“, членове 57 — 64 и глава D, „Кодифициране и преработване на закони“, членове 65 — 67.

⁶⁸ Наръчници по кодифициране на правните норми, методика на законодателството и оценка на въздействието.

⁶⁹ Закон 4622/2019.

⁷⁰ Образецът беше изготвен с техническа помощ, предоставено от Европейската комисия; вж. Европейска комисия, Доклад за засилено наблюдение, май 2020 г., стр. 27, стр. 103.

⁷¹ Информация, получена в контекста на посещението в Гърция.

⁷² Европейска мрежа на националните институции по правата на човека (ENNRHI), Върховенството на закона в Европейския съюз, стр. 115.

властите съобщават, че се полагат усилия да се ограничи прибягването до ускорени процедури и извънредни наредби в законодателния процес.

Зачитането на основните и конституционните права се осигурява по няколко начина, включително независими органи. Тъй като в Гърция няма официален конституционен съд, гръцката Конституция дава право на всеки съдия да установи дали конституционните права на дадено лице са нарушени от определен закон в нарушение на Конституцията⁷³. Паради съществуването на тази система на разпръснат конституционен контрол всички съдилища имат компетенции за контрол на конституционността на законите⁷⁴. Съгласно Конституцията от 1975 г. обаче беше създаден специален *ad hoc* съд — Върховният специален съд⁷⁵. Неговата ограничена юрисдикция включва *последващ* контрол за конституционността на законите в случай на несъгласие между върховните съдилища. Решенията на този съд относно конституционността на разгледани от него законови разпоредби са задължителни за всички съдилища. Омбудсманът на Гърция, който е независим административен орган, създаден през 1997 г., има задачата да посредничи между гражданите и държавните служби, местните органи, публичноправни организации и комунални услуги, да защитава гражданските права, да се бори против лошото управление и да осигурява съответствие със законосъобразна процедура⁷⁶. В допълнение през 1998 г. Гърция създаде Национална комисия по правата на човека като национална институция по правата на човека, която функционира като независим консултативен орган на държавата по въпроси, свързани с подкрепата и защитата на правата на човека. През март 2017 г. комисията беше повторно акредитирана със статут „А“ в съответствие с общите принципи на ООН⁷⁷.

Достъпът до информация, включително до административни решения, е осигурен и прозрачност се гарантира чрез политика за достъп до държавна информация. От 2010 г. Гърция използва електронна платформа („*Di@vgeia*“), на която всички държавни органи трябва да качват всеки административен акт, включително *inter alia* решения за назначаване, отпускане на безвъзмездни средства, прехвърляне на персонал и решения относно държавни помощи за граждани⁷⁸. Освен това според съответния закон никой нормативен документ не се счита за валиден ако не бъде първо качен и виден в електронната платформа, до която всяко заинтересовано лице има пряк достъп⁷⁹.

⁷³ Член 87, алинея 2 от Конституцията, който постановява, че съдиите не са задължени да спазват разпоредби, приети в нарушение на Конституцията. Член 93, алинея 4 от Конституцията, който постановява, че съдилищата са задължени да не прилагат законодателен акт, чието съдържание противоречи на Конституцията.

⁷⁴ Вж. например Contiades, Papacharalambous and Papastilianos, *The Constitution of Greece: EU Membership Perspectives* в: *National Constitutions in European and Global Governance: Democracy, Rights, the Rule of Law* (2019 г.), стр. 642 — 643.

⁷⁵ Член 100 от Конституцията.

⁷⁶ Омбудсманът на Гърция е също така и национален орган по въпросите на равенството с мандат да се бори против дискриминацията и да насърчава прилагането на принципа на равното третиране без оглед на пол, раса, етнически произход, семеен или социален статус, религия или убеждения, увреждане или хронично заболяване, възраст, сексуална ориентация и полова идентичност.

⁷⁷ Принципи за статута на националните институции (Парижки принципи), приети с резолюция 48/134 на общото събрание на ООН от 20 декември 1993 г.

⁷⁸ Електронната платформа се намира на следния адрес: <https://diavgeia.gov.gr/en>.

⁷⁹ Закон 4210/2013.

Свободата на сдруженията да е залегнала в Конституцията, но липсва конкретна улесняваща уредба за гражданското общество. Гръцките власти съобщават, че в сегашната правна уредба няма конкретни разпоредби относно създаването и работата на неправителствени организации⁸⁰. През 2018 г. обаче беше създаден „Регистър на членовете на гръцки и чуждестранни НПО“ по силата на междуведомствено министерско решение⁸¹, което впоследствие беше допълнително регламентирано през 2020 г.⁸². С последния закон са въведени и постепенно разширени правилата относно регистрацията и сертифицирането на гръцки и чуждестранни НПО, работещи по въпросите на предоставянето на убежище, миграцията и социалното приобщаване, уреждат се условията за регистрирането на организации и се упълномощава Министерството по въпросите на миграцията и предоставянето на убежище да определя допълнителни изисквания относно регистрацията на НПО. Това подлежи на критики от редица заинтересовани страни, тъй като те считат, че разпоредбите относно дейността на НПО включват твърде строги и непропорционални изисквания за регистрация и сертифициране⁸³. Съобщава се също така за засилени нападки срещу НПО, работещи с бежанци и мигранти в Гърция⁸⁴, което буди опасения, че от 2019 г. насам „гражданското пространство“ за работа на гражданското общество в Гърция се стеснява⁸⁵.

⁸⁰ Информация, предоставена от Гърция за Доклада относно върховенство на закона за 2020 г., точка 45.

⁸¹ Междуведомствено министерско решение 7586/18 г.

⁸² Закон 4662/2020, изменен със закон 4686/2020.

⁸³ Refugee Support Aegean, New Rules on Civil Society Supporting Refugees and Migrants in Greece, 2020 г., стр. 1—3; Експертен съвет по право в областта на неправителствените организации (НПО), Конференция на международните НПО на Съвета на Европа, CONF/EXP(2020) 4, стр. 23.

⁸⁴ Информация, предоставена от Front Line Defenders за Доклада относно върховенството на закона за 2020 г., стр. 2—3.

⁸⁵ Информация, предоставена от Greenpeace за Доклада относно върховенството на закона за 2020 г., стр. 2; вж. също оценките на CIVICUS, Монитор за проследяване на гражданското пространство; оценките са по скала от пет категории и пространството се определя като: свободно, стеснено, възпрепятствано, ограничено и закрито.

Приложение I: Списък на източниците по азбучен ред (на английски език)*

* Списъкът на информацията, получена в контекста на консултацията във връзка с Доклада относно върховенството на закона за 2020 г., може да бъде намерен на (уебсайта на Комисията).

Център за медиен плурализъм и медийна свобода (2020 г.), Мониторинг за медийния плурализъм за 2020 г. <https://cmpf.eui.eu/media-pluralism-monitor/mpm-2020>.

Център за медиен плурализъм и медийна свобода (2020 г.), Мониторинг за медийния плурализъм за 2020 г. — инфографика за декриминализирането на клеветата. https://cmpf.eui.eu/wp-content/uploads/2019/01/decriminalisation-of-defamation_Infographic.pdf.

CIVICUS, Мониторинг за проследяване на гражданското пространство. <https://monitor.civicus.org/country/greece/>.

Вж. например Contiades, Papacharalambous and Papastilianos (2019), The Constitution of Greece: EU Membership Perspectives.

Съвет на Европа: Комитет на министрите (2016 г.), Препоръка CM/Rec(2016)4 на Комитета на министрите на Съвета на Европа към държавите членки относно защитата на журналистиката и безопасността на журналистите и останалите медийни участници.

Съвет на Европа, Платформа за насърчаване защитата на журналистиката и безопасността на журналистите — Гърция <https://www.coe.int/en/web/media-freedom/greece>.

Съвет на Европа, Conference of INGOs, Expert Council on NGO Law, Opinion on the compatibility with European standards of recent and planned amendments to the Greek legislation on NGO registration, 2 юли 2020 г. <https://www.coe.int/en/web/ingo/-/greek-legislation-on-ngo-registration>

Генерална дирекция „Комуникации“ (2019 г.), Стандартно проучване на Евробарометър № 91.

Генерална дирекция за комуникация (2019 г.), Флаш Евробарометър № 482: Отношение на предприятията към корупцията в ЕС.

Генерална дирекция за комуникация (2020 г.), Специален Евробарометър № 502: Корупция.

Европейския център за свобода на печата и медиите, Карта на степента на свобода на медиите: Гърция. <https://www.mappingmediafreedom.org/country-profiles/greece/>.

Европейски център за свобода на печата и медиите (2019 г.), Гърция: Нова демокрация — нова свобода на печата? <https://www.ecpmf.eu/greece-new-democracy-new-press-freedom/>.

Европейска комисия (2019 г.), Доклад за Гърция, SWD(2019) 1007 final.

Европейска комисия (2020 г.), Доклад за Гърция, SWD(2020) 507 final.

Европейска комисия (2020 г.), Доклад за засилено наблюдение: институционален документ 127.

Европейска комисия (2020 г.), Информационно табло на ЕС в областта на правосъдието.

Европейски портал за електронно правосъдие, Съдебни системи в държавите членки — Гърция. https://e-justice.europa.eu/content_judicial_systems_in_member_states-16-el-en.do?member=1.

Европейска мрежа на националните институции по правата на човека (2020 г.), Информация, предоставена от Европейската мрежа на националните институции по правата на човека към консултациите със заинтересованите страни за Доклада относно върховенството на закона за 2020 г.

Front Line Defenders (2020 г.), Информация, предоставена от Front Line Defenders за Доклада относно върховенството на закона за 2020 г.

GRECO (2018 г.), Четвърти кръг на оценка за Гърция относно превенцията на корупцията по отношение на народните представители, съдиите и прокурорите, Доклад за съответствие.

GRECO (2019 г.), ad hoc доклад за Гърция (правило 34).

Правителство на Гърция (2020 г.), Информация, предоставена от Гърция за Доклада относно върховенство на закона за 2020 г..

Правителство на Гърция, онлайн регистър на медиите. <https://emedia.media.gov.gr/>.

Правителство на Гърция, онлайн платформа Di@vgeia. <https://emedia.media.gov.gr/>.

Greenpeace (2020), Информация, предоставена от Greenpeace за Доклада относно върховенството на закона за 2020 г.

Министерство на електронното управление, Di@vgeia: Инициатива за програма за прозрачност. <https://diavgeia.gov.gr/en>.

Министерство на правосъдието (2020 г.), Официално съобщение от май 25 май 2020 г. <https://www.ministryofjustice.gr/?p=5108>.

Национален орган за прозрачност (2018 г.), План за действие за борба с корупцията за периода 2018-2021 г. <http://www.gsac.gov.gr/attachments/article/234/National%20Anti-Corruption%20Action%20Plan%202018-2021.pdf>.

ОИСР (2018 г.), Оценка и преглед на институционалните мерки за отнемане на незаконно придобито имущество в Гърция.

ОИСР (2018 г.): Последващи мерки след фаза 3: допълнителен писмен доклад на Гърция. [https://one.oecd.org/document/DAF/WGB\(2018\)43/en/pdf](https://one.oecd.org/document/DAF/WGB(2018)43/en/pdf).

ОИСР (2018 г.), Насоки за дружествата в Гърция относно защитата на лица, сигнализиращи за нередности. <https://www.oecd.org/corruption/anti-bribery/OECD-Guidelines-Whistleblower-Protection-Companies-in-Greece-ENG.pdf>.

Пикраменос (2019 г.), „Съдебно териториално планиране: избор на законодателя с основно значение за съдебната система“.

Refugee Support Aegean (2020), New rules on civil society supporting refugees and migrants in Greece. https://rsaegean.org/wp-content/uploads/2020/05/RSA_Comments_NGO_Registry.pdf.

Репортери без граници (2020 г.), Световен индекс за свобода на печата. <https://rsf.org/en/ranking>.

Институт за изследване на журналистиката „Ройтерс“ към университета в Оксфорд, Доклад за дигиталните новини: Гърция. <http://www.digitalnewsreport.org/survey/2020/greece-2020/>.

Sotiropoulos and Christopolous (2017), „Полиномия и какономия в Гърция“.

Transparency International (2020 г.), Информация, предоставена от Transparency International за Доклада относно върховенството на закона за 2020 г.

Transparency International, Индекс за възприятието за корупцията: Гърция. <https://www.transparency.org/en/countries/greece>.

ООН – Служба по наркотиците и престъпността (2018 г.), Тематичен подбор на уместна информация, предоставена от Гърция – Системи за деклариране на имущественото състояние и интересите. https://www.unodc.org/documents/corruption/WG-Prevention/Art_8_Financial_disclosure_declaration_of_assets/Greece.pdf.

Виртуално посещение в Гърция в контекста на доклада относно върховенството на закона за 2020 г.

Приложение II: Посещение в страната — Гърция

През юни 2020 г. службите на Комисията проведоха виртуални срещи с:

- Комитет ЗА
- Атинската адвокатска колегия
- Държавния съвет
- Сметна палата
- Кабинета на заместник-министъра
- Звено за финансово разузнаване
- Главния секретар по правни и парламентарни въпроси
- Гръцкия национален аудио-визуален медиен регулатор
- Съюз на журналистите от Македония и Тракия
- Министерство на правосъдието
- Националният орган за прозрачност
- Омбудсмана
- Прокурорската служба по финансови престъпления и отдела „Финансова полиция“
- Специалната агенция, подпомагаща Комитета за одит на политическото финансиране
- Върховен съд

* Комисията се срещна и със следните организации в редица срещи на хоризонтално равнище:

- Amnesty International
- Съюз за граждански свободи за Европа
- Гражданско общество Европа
- Конференция на европейските църкви
- EuroCommerce
- Европейски център за нестопанско право
- Европейски център за свобода на печата и медиите
- Европейски граждански форум
- Free Press Unlimited
- Front Line Defenders
- ILGA-Европа
- Международна комисия на юристите
- Международна федерация за правата на човека
- Международен институт по печата
- Платформа за учене през целия живот
- Инициатива за правосъдие на „Отворено общество“/Институт за европейска политика на „Отворено общество“
- Репортери без граници
- Transparency International EC